כי האי תנא אמבטיאות של כרכים מטייל בהן ואינו חושש אמר רבא דוקא כרכין אבל דכפרים לא מ"ט כיון דזוטרין נפיש הבלייהו ת"ר [א]מתחמם אדם כנגד המדורה ויוצא ומשתטף בצונן ובלבד שלא ישתטף בצונן ויתחמם כנגד המדורה מפני שמפשיר מים שעליו [א]ת"ר [ב]מיחם אדם אלונטית ומניחה על בני מעים בשבת ובלבד שלא יביא קומקומוס של מים חמין ויניחנו על בני מעים בשבת ודבר זה אפי' בחול אסור מפני הסכנה [ב]ת"ר [ג]מביא אדם קיתון מים ומניחו כנגד המדורה לא בשביל שיחמו אלא בשביל שתפיג צינתן ר' יהודה אומר מביאה אשה פך של שמן ומניחתו כנגד המדורה לא בשביל שיבשל אלא בשביל שיפשר רשב"ג אומר אשה סכה ידה שמן ומחממתה כנגד המדורה וסכה לבנה קטן ואינה חוששת איבעיא להו שמן מה הוא לתנא קמא רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו להתירא רב נחמן בר יצחק אמר לאיסורא רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו להתירא שמן אע"פ שהיד סולדת בו מותר קסבר ת"ק שמן אין בו משום בשול ואתא רבי יהודה למימר שמן יש בו משום בשול והפשרו לא זה הוא בשולו ואתא ר' שמעון בן גמליאל למימר שמן יש בו משום בשול והפשרו זהו בשולו רב נחמן בר יצחק אמר לאיסורא שמן אע"פ שאין היד סולדת בו אסור קסבר שמן יש בו משום בשול והפשרו זהו בשולו ואתא ר' יהודה למימר הפשרו לא זהו בשולו ואתא רשב"ג למימר שמן יש בו משום בשול והפשרו זהו בשולו רשב"ג היינו ת"ק איכא בינייהו כלאחר יד א"ר יהודה אמר שמואל [ד]אחד שמן ואחד מים יד סולדת בו אסור אין יד סולדת בו מותר והיכי דמי יד סולדת בו אמר רחבא כל שכריסו של תינוק נכוית א"ר יצחק בר אבדימי פעם אחת נכנסתי אחר רבי לבית המרחץ ובקשתי להניח לו פך של שמן באמבטי [ה]ואמר לי טול בכלי שני ותן שמע מינה תלת שמע מינה שמן יש בו משום בשול וש"מ [ו]כלי שני אינו מבשל וש"מ הפשרו זהו בשולו היכי עביד הכי והאמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן [ג][ז]בכל מקום מותר להרהר חוץ מבית המרחץ ובית הכסא וכ"ת בלשון חול א"ל והאמר אביי [ח]דברים של חול מותר לאומרן בלשון קודש של קודש אסור לאומרן בלשון חול [ט]אפרושי מאיסורא שאני תדע דאמר [י]רב יהודה אמר שמואל מעשה [כ]בתלמידו של ר' מאיר שנכנס אחריו לבית המרחץ [ל]ובקש להדיח קרקע ואמר לו אין מדיחין לסוך לו קרקע אמר לו אין סכין אלמא אפרושי מאיסורא שאני הכא נמי לאפרושי מאיסורא שאני אמר רבינא שמע מינה המבשל בחמי טבריא בשבת חייב דהא מעשה דר' לאחר גזירה הוה ואמר ליה טול בכלי שני ותן איני [ז]והאמר רב חסדא [מ]המבשל בחמי טבריא בשבת פטור מאי חייב נמי דקאמר [ח]מכת מרדות א"ר זירא אנא חזיתיה לר' אבהו דשט באמבטי ולא ידענא אי עקר אי לא עקר פשיטא דלא עקר דתניא [ט]לא ישוט אדם בבריכה מלאה מים ואפי' עומדת בחצר [נ]לא קשיא הא

דלית

כי האי תנא. דאמר לעיל(א) משהתחילו עוברי עבירה התחילו לאסור הזיעה והרי לא נאסרה אלא ע"י הרוחצין בחמין מאתמול ואומרים מזיעין אנחנו ואין כאן אלא עבירת דבריהם שאסרו את החמין: **נפיש הבלייהו.** ומזיע: **מפשיר.** מחמם לשון פושרין: **מיחם אדם.** מחמם: **אלונטית.** טויל"א. ונראה לי בגד שמסתפגין בו דבכל דוכתא קרי ליה אלונטית: **על גבי מעיים.** כשהוא חש במעיו מחממין לו כלי או בגד ומניחו שם ומועיל: **ובלבד שלא יביא קומקומוס כו'.** שמא ישפכו עליו ונמצא רוחץ בשבת בחמין: **מפני סכנה.** פעמים שהן רותחין: **לא שיחמו.** לא שייחם שם עד שיחמו: **אלא שתפיג צינתן.** במקצתן. שתפיג שתתחלף כמו וריחו לא נמר (ירמיה מח) מתרגמינן וריחיה לא פג: **לא בשביל שיבשל.** שלא תניחנו שם כדי בישול שתהא היד סולדת בו: **סכה ידה.** אבל להפשירו בפך כדרך שעושה בחול לא ופליג אדרבי יהודה: **להתירא.** מאי דאסר רבי יהודה בשמן בישול שרי ת"ק ומים דוקא נקט ולא שיחמו דיש בהן בישול אבל שמן אע"פ שהיד סולדת דהיינו בישול דר' יהודה שרי לת"ק: **סולדת.** נמשכת לאחוריה מדאגה שלא תכוה. והוא לשון ואסלדה בחילה (איוב ו) ולדאג ברעדה ואמשך מתלונתי מדאגת יום הדין אם הייתי יודע שמיתתי קרובה ולא יחמול: **שמן יש בו משום בישול.** הלכך לא כדי שיבשל אלא כדי שיפשר שרי דהפשרו אין זה בישולו: **ואתא רבי שמעון למימר דהפשירו זהו בישולו.** הלכך כדעבדין בחול לא ליעביד אלא כלאחר יד על ידי שינוי: **לאיסורא.** אמרה תנא קמא לשמן דמילה הוא דשרי להפשיר אבל שמן הפשרו זהו בישולו: **איכא בינייהו כלאחר יד.** דלתנא קמא אפי' ע"י שינוי אסור: **והיכי דמי.** סלוד יש שסולד מרתיחה מועטת ויש שאינו סולד: **נכנסתי.** בשבת. ובחמי טבריא הוה שלא נאסרו כדאמר לעיל(א) התירו להם חמי טבריא: **באמבטי.** כגון בריכה עשויה בקרקע שהמים נכנסים שם ונאספין: **ובקשתי להניח שם פך שמן.** להפשיר לסוך הימנו קודם הרחיצה: **טול.** מן המים: **בכלי שני.** שילטנו מעט דכלי שני אינו מבשל ואח"כ תן הפך לתוך אותו כלי שני. דהך אמבטי שהחמין נמשכין לה מן המעיין חשיב לה ככלי ראשון שנרתחו בו שאע"פ שהעבירו מעל האור מבשל כדתנן לקמן (דף מב.) האילפס והקדירה שהעבירן מרותחין לא יתן לתוכן תבלין: **וש"מ הפשרו.** במקום הראוי לבישול: **זהו בישולו.** דהא להפשיר בעלמא הוא דקבעי ואסר ליה: **והיכי עביד הכי.** להורות הוראה שהוא דבר תורה בבית המרחץ: **להרהר.** בדברי תורה: **דברים של קדש.** דברי תורה: **אסור לאומרן.** במקום הטנופת ואפי' בלשון חול: **אין מדיחין.** דלמא אתי לאשויי גומות: **דהא מעשה דרבי אחר גזירה הוה.** שגזרו על הזיעה ועל כרחין בחמי טבריא הוא דהוי ורבי יהושע(א) דאמר לעיל [ע"א] בימי רבי הוה אלמא בימי רבי כבר נגזרה: **וקאמר ליה טול בכלי שני.** אבל ראשון לא אלמא יש בהן משום בישול: **מרדות.** רדוי: **שט.** צף: **דשט באמבטי.** בשבת: **ולא ידענא אי עקר.** רגליו מן הארץ דקסבר כי תנן אין שטין על פני המים במשילין פירות(ב) בנהר גדול תנן דאיכא למגזר שמא יעשה חבית של שייטין כדאמרינן התם אבל באמבטי לא: **אי לא עקר.** רגליו: **לא ישוט.** דאע"ג דליכא למיגזר אסור: **ואפילו עומדת בחצר.** דליכא למיגזר שמא יתיז מים ברגליו חוץ לארבע אמות: **הא.** דאסיר:

דלית

מפני שמפשיר מים שעליו. בכולה שמעתא ובמתניתין גבי מיחם ספינהו משמע דלהפשיר מים לצורך שתייה מותר דהפשירן לא זהו בישולן. והכא דאסורין מפרש ריב"א דדומה כרוחץ במים חמין ויבא להחם חמין לרחוץ גופו:

ובלבד שלא יביא קומקומוס כו'. פירוש כל זמן שהאלונטית שם שמא יפלו המים על האלונטית ואתי לידי סחיטה אי נמי לא יביא משום רפואה וגזרו אטו שחיקת סממנים טפי מבאלונטית דלא מיחזי כרפואה כ"כ:

ושמע מינה כלי שני אינו מבשל. תימה מאי שנא כלי שני מכלי ראשון דאי יד סולדת אפי' כלי שני נמי ואי אין יד סולדת אפילו כלי ראשון נמי אינו מבשל ויש לומר לפי שכלי ראשון מתוך שעמד על האור דופנותיו חמין ומחזיק חומו זמן מרובה ולכך נתנו בו שיעור דכל זמן א)שהיד סולדת בו אסור אבל כלי שני אף על גב דיד סולדת בו מותר שאין דופנותיו חמין והולך ומתקרר: **וכי** תימא בלשון חול קאמר ליה. ואע"ג דאסור להרהר נימא דאין אסור להרהר אלא בלשון קדש והוא הרהר בלשון חול:

פשיטא

עין משפט נר מצוה

כא א מיי' פכ"ב מהל' שבת הלכה ג סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן שכו סעיף ד:

כב ב מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ו:

כג ג ד מיי' וסמג שם טוש"ע א"ח סימן שיח סעיף יד:

כד ה ו מיי' פכ"ב שם הלכה ה ו טור ש"ע שם סעיף יג וטוש"ע יו"ד סימן קה סעיף ב:

כה ז ח ט מיי' פ"ג מהלכות ק"ש הלכה ד ה טוש"ע א"ח סימן פה סעיף ב:

כו י מיי' פכ"א מהלכות שבת הלכה ג טוש"ע א"ח סימן שלו סעיף ג:

כז כ מיי' פ"ט מהלכות שבת הלכה ב:

כח ל מ מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה ה טור ש"ע א"ח סימן שלט סעיף ב:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דהא מעשה וכו' ור' יהושע בן לוי דאמר:

לעזי רש"י

טויל"א. מגבת.

מוסף רש"י

בחמי טבריה. מעיינות רותחין (פסחים מא.). מכת מרדות. לאו מלקות ארבעים הוא, אלא מכת מרדות, מכת רידוי מדרבנן (יבמות נב:) רידוי בתוכחה שלא ירגיל כוה, ואין לה קצבה אלא עד שיקבל עליו (חולין קמא:).

תום' ישנים

א) והכא באמבטי במקום שרגלו להניח הפך שהיה יד סולדת בו והכא דלא מ"ל מן במקום שאין היד סולדת דסירש במקום שרחץ ודלמא לא היה היד סולדת ושמא שם לא שהי יכול להפשיר א"נ פעמים התחילו בכלי ראשון אף אם אין היד סולדת בו וכן התחילו חכמים לאסור בכלי שני לקמן (מב.) גבי מבשל ד"ה באמבטי:

מסורת הש"ס

א) תוספתא שבת פ"ג, ב) [תוספתא שם], ג) ברכות כד: [לעיל י. לקמן קנ. זבחים קב:] ע"ז מד: קידושין לג., ד) [לקמן קמג:], ה) [עי' תוס' לקמן קמו: ד"ה דתניא], ו) פסחים מא., ז) יבמות נב. כתובות מה: נזיר כג. נח: חולין קמא:, ח) [ע"ש], ט) [ביצה לו:].

רבינו חננאל

כי האי תנא דתנא משרבו עוברי עבירה. תנא אמבטאות של כרכין מטייל בהן ואינו חושש. והני מילי דכרכין אבל דכפרין כיון דזוטרין נפיש הבליהון. ת"ר מתחמם אדם כנגד המדורה ויוצא ומשתטף בצונן, ובלבד [שלא] ישתטף בצונן ויתחמם כנגד המדורה מפני שתפשר המים שעליו. ת"ר מיחם אדם אלונטית ומניח ע"ג מעיו בשבת, ובלבד (ישתטף בצונן ויתחמם כנגד המדורה מפני שתפשר המים) שלא יביא קומקומוס של חמין ויניחנו על גבי מעיו בשבת. ודבר זה אפילו בחול [אסור] מפני הסכנה שלא יכוה. ת"ר מניח אדם קיתון של מים כנגד המדורה, לא שיחמו אלא כדי שתפוג צינתן. ר' יהודה אומר מנחת אשה פך שמן כנגד המדורה לא שיתבשל אלא כדי שתפשר. רשבג"א אשה סכה ידה שמן כנגד המדורה וסכה לבנה קטן ואינה חוששת. איבעיא להו שמן מה לי בו אמר ת"ק. ואסיקנא אמר רב [יהודה] אמר שמואל אחד שמן ואחד חמין אם נתחמם כשעור שהיד סולדת בו אסור אין היד סולדת בו מותר. ושיעור שהיד סולדת בו, פי' (פירש') [בירושלמי] שהידא) שולטת בו. יד סולדת היא שולטת, והוא כל שכריסו של תינוק נכוית הימנו. הא מעשה דר' שבקשו לו פך של שמן באמבטי ואמר להן שלו בכלי שני ותנו, שמעינן מינה תלת, ש"מ שמן יש בו משום בישול. ולפיכך בכלי ראשון אסור שנמצא מבשל שמן בשבת, וש"מ מרשרי בכלי שני, דכלי שני אינו מבשל, וש"מ הפשרו לא זהו בישולו. אמר רבינא ש"מ המבשל בחמי טבריא הואיל וגזרו רבנן עלייהו חייבין מכת מרדות מדרבנן. ואקשינן דר' היאך מורה הוראה במרחץ ואמר שלו בכלי שני, כלומר זהו מותר וזהו אסור, והא"ר יוחנן כל מקום מותר להרהר חוץ מבית המרחץ ובית הכסא. ולא דאקשינן מדברי ר' יוחנן לר', דר' יוחנן לגבי דר' תלמיד קטן הוא, (ולא) [אלא] הא דר' יוחנן דברי הכל קבלה הוא ומשום דשמעיה מר' יוחנן הוכיח בעל השמועה. ושנינן לאפרושי מאיסורי שרי כמעשה דתלמידו של ר' מאיר. תנא לא ישוט אדם בבריכה מלאה מים ואפילו עומדת בחצר.

א) נ"ב יש כאן ולשון הירושלמי הובא בהר"ש.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones